

Henryk Markiewicz

Krakowska polonistyka literacka w minionym półwieczu

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 5, 105-124

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Henryk Markiewicz

KRAKOWSKA POLONISTYKA LITERACKA W MINIONYM PÓLWIECZU

Było życzeniem organizatorów tej sesji, by jeden z odczytów zobrazował półwiekowy dorobek krakowskiej polonistyki literackiej. Zadanie to niełatwe do spełnienia, bo obszar jej osiągnięć to magna pars tego, co w ogóle zdziałała nauka o literaturze polskiej, a rozpiętość czasowa obejmuje co najmniej sześć pokoleń naukowych. Wyliczmy je dla wstępnej orientacji: pokolenie Kallenbacha, Windakiewicza, Chrzanowskiego; pokolenie Pigionia, Kołaczkowskiego, Szyszkowskiego; pokolenie Kubackiego, Danka, Wyki; pokolenie Hulewicz, Kwiatkowskiego, Weissa, i wreszcie pokolenie najmłodsze - Jaworskiego, Burkota, Miodońskiej.

Księga "Dziejów Katedry Historii Literatury Polskiej U.J." i materiały do historii katedr polonistycznych Wyższej Szkoły Pedagogicznej¹ przedstawiają szczegółowo ich przemiany organizacyjne i działalność dydaktyczną; na tym miejscu wciąż pragnę naszkicować "tylko" główne kierunki i najcenniejsze osiągnięcia badań naukowych. Tylko - oznacza w tym przypadku bardzo wiele, stąd niezbędność selekcji i skrótów, a także pominięcie dorobku krytyki literackiej, choć od czasów Tarnowskiego krakowscy historycy literatury często łączą z pracą naukową intensywną i owocną działalność także i w tej dziedzinie.

Z oczywistych względów materiał, który bierzemy tu pod uwagę, dzieli się na dwie części, przegrodzone okresem niemieckiej okupacji; w obrębie zaś owych części przyporządkowano go głównym instytucjom prowadzącym badania w dziedzinie nauk o literaturze polskiej.

W okresie międzywojennym były to przede wszystkim Katedra Historii Literatury Polskiej UJ i Komisja Historii Literatury

Polskiej PAU. Trzeba przy tym uprzytomnić sobie, że obowiązek i możliwości systematycznej pracy naukowej mieli wówczas w zasadzie pracownicy uniwersyteccy, co się wyrażało liczbą trzech etatów profesorskich, 1-2 asystenckich; dodać tu można jeszcze jednego docenta, zobowiązanego do wykładów uniwersyteckich oraz nielicznych pracowników Biblioteki Jagiellońskiej. Poza tym na dorobek naukowy polonistyki uniwersyteckiej składały się oczywiście rozprawy doktorskie i powstałe na ich marginesie mniejsze prace. Po uzyskaniu jednak doktoratu młodszy badacze albo opuszczali Kraków dla innych ośrodków uniwersyteckich /zwłaszcza w pierwszych latach po uzyskaniu niepodległości/, albo też porzucali studia naukowe poświęcając się nauczaniu w szkolnictwie średnim, krytyce, publicystyce itp. Pracowali naukowo głównie ci, którzy zmierzali do habilitacji i etatu uniwersyteckiego. Wśród polonistów gimnazjalnych, nie powiązanych z uniwersytetem, pojawiały się co prawda także jednostki naukowe aktywne /np. R. Bergel, A. Fei, A. Łucki, L. Skoczylas, H. Trzpis/, publikacje ich były jednak na ogół drobne i sporadyczne.

Badania profesorskiej polonistyki literackiej koncentrowały się przede wszystkim na literaturze pierwszej połowy XIX wieku. Józef Kallenbach w ostatnich latach życia zajmował się dziejami towianizmu. Ignacy Chrzanowski przeniósł swe zainteresowania naukowe ze staropolszczyzny na romantyzm. Ogłoszone wówczas fragmenty jego wykładów, poświęcone głównie twórczości trzech wieszczów /m.in. "Literatura a naród", 1936, "Studia i szkice", 1939/ rozpatrywały ją pod kątem widzenia wartości patriotyczno-moralnych. Chrzanowski rozbudował także w tych latach "Historię literatury niepodległej Polski", /wyd. X, 1930/, tworząc z niej jedyne w swym rodzaju dzieło: książkę popularną, przydatną również jako podręcznik uniwersytecki. Tom drugi "Historii literatury", doprowadzony do r. 1830, jako też monografia o Krasieńskim pozostaje w rękopisie.

Odświeżywszy zlekka dawne wykłady uniwersyteckie, Stanisław Windakiewicz u schyłku działalności naukowej ogłosił monografię o Mickiewiczu /1935/ i romantyzmie polskim /1937/. Mimo oryginalnej trafności poszczególnych opinii - biografistyczne nastawienie autora, i impresyjność jego ocen już wówczas

odczuwane były jako zjawisko nieco anachroniczne. To samo trzeba powiedzieć o jego przeglądowych pracach poświęconych staropolskiej poezji ziemiańskiej /1938/ i epice polskiej /1939/. Ze znacznie większym uznaniem spotkała się rocznicowa monografia o Kochanowskim /1930/, a przede wszystkim znakomity portret literacki Skargi /1925/, po blisko trzydziestu latach wydobyty z szuflady autorskiej.

Przywrócony w roku 1931 katedrze krakowskiej Stanisław Pi-goń ogłosił przed wojną książkę o "Panu Tadeuszu" /1934/, bardzo oryginalnie ukazującą tradycje literackie poematu, jego narodziny, rozrost i wreszcie formy stuletniego bytowania w świadomości narodowej; dalej - znakomite studium o Mickiewiczu-towiańczyku /1932/ i kilkadziesiąt rozpraw interpretacyjnych i materiałowych wybranych w tomach "Na wyżynach romantyzmu" /1936/ i "Wśród twórców" /1947/. Wykraczając poza romantyzm, zajął się Pigoń problemami kultury i literatury ludowej; wówczas też powstały pierwsze rzuty monografii o Orkanie, towarzyszące wydaniu zbiorowemu jego dzieł.

Mniej owocne naukowo były uniwersyteckie lata Stefana Kołaczковского /od roku 1929/; przyniosły one jednak śmiały szkic syntetyczny o literaturze powojennej i głęboko przemyślane portrety literackie Fredry, Norwida i Mickiewicza; wojna przerwała pracę nad monografią o Brzozowskim. Pod opieką naukową Kołaczковского powstały dysertacje doktorskie dwóch przedwojennych asystentów katedry: Józefa Spytkowskiego o Brzozowskim jako estetyku i krytyku i Kazimierza Wyki o modernizmie polskim. Pierwsza zdążyła się jeszcze ukazać w r. 1939, druk drugiej został przerwany przez wybuch wojny i dopiero w r. 1959 dotarła do rąk czytelników.

Staropolszczyznę reprezentowaną do r. 1936 tylko przez przestarzałe już w chwili wydania prace Windakiewicza, wzmocniła potem docentura Ludwika Kamykowskiego, autora cennego studium o Kasprze Twardowskim jako poecie barokowym /1939/.

Ale właśnie z okazji staropolszczyzny trzeba zaznaczyć, że obraz ówczesnych krakowskich badań historycznoliterackich byłby błędny i zubożony, gdyby pominąć w nim udział reprezentantów innych katedr i zakładów uniwersyteckich. Dwa nazwiska zwłaszcza są tutaj niezbędne: Tadeusz Sinko i Stanisław Kot. Pierw-

szy z nich, zajmując się przede wszystkim związkami literatury polskiej z antykiem /"Echa klasyczne literatury polskiej", 1923, "Hellada i Roma w Polsce", 1933/ i poezją nowołacińską rozszerzył swe zainteresowania badawcze na całą twórczość Kochanowskiego /wydania jego utworów w Bibliotece Narodowej/ i Wyspiańskiego: /Monograficzne wstępy do kolejnych tomów wydania zbiorowego/. Drugi pomnożył znakomicie swymi studiami źródłowymi wiedzę o dawnym piśmiennictwie politycznym i religijnym, zwłaszcza o Fryczu Modrzewskim, Skardze i Braciach Polskich. Wymieńmy tu też Henryka Barycza, którego studium nad staropolską kulturą umysłową i jej związkami za granicą dyscyplina nasza wiele zawdzięcza. Last not least umieścić należy "Bibliografię polską", nad której staropolskimi tomami pracował w tym okresie Stanisław Estreicher.

Wspomnieć tu również trzeba o działalności naukowej ówczesnych wykładowców dydaktyki literatury polskiej /w Studium Pedagogicznym przy UJ oraz pracowników Biblioteki Jagiellońskiej. Michał Janik - poza wznowieniem swych rzeczy dawniejszych - ogłosił kilka prac o literaturze romantycznej i nieobojętną dla historii literatury, monografię "Dziejów Polaków na Syberii" /1928/. Tematyka prac Franciszka Bielaka sięgała od Starowolskiego poprzez Syrokomilę do Dygasińskiego. Spośród pracowników Biblioteki Jagiellońskiej - recepcję poezji niemieckiej w Polsce badała systematycznie Zofia Ciechanowska, Adam Bar ogłosił sporo prac o międzypowstaniowej literaturze w kraju i zestawiał do dziś nieodzowny "Słownik pseudonimów i kryptonimów pisarzy polskich" /1936-1938/.

Przy całym zróżnicowaniu indywidualnym, przy rosnącym z pokolenia na pokolenie wydoskonaleniu technik badawczych, krakowska polonistyka rozwijała się w zasadzie w nurcie historyczno-filologicznym, w jego rodzimej odmianie uwzględniającej ze szczególnym naciskiem treści ideowe literatury. Z tym tradycjonalizmem metodologicznym harmonizowała na ogół typowo krakowska orientacja konserwatywna lub narodowa, miarkowana jednak liberalizmem i odgradzająca się od totalitarnych skrajności. Odrębną pozycję zajmował Kołaczkowski, niechętny filologii, zainteresowany konstruowaniem prądów duchowych i zmonumentalizowanych portretów wielkich twórców literatury; bro-

niąc zagrożonych przez totalizm wartości duchowych - atakował równocześnie mieszczańskie nastawienia racjonalistyczne i liberalne.

Wspomniany przed chwilą tradycjonalizm nie wyłączał jednak - zwłaszcza u Chrzanowskiego - zainteresowania nowinkami metodologicznymi, a w każdym razie życzliwej tolerancji wobec poszukiwań młodych. Świadczą o tym. m.in. prace doktorskie wykonane pod opieką krakowskiej katedry. W okresie międzywojennym obroniono ich ponad dwieście. Z tej liczby 25 ukazało się w Pracach Historyczno-literackich wydawanych przez Chrzanowskiego, 6 - w Pigiowskijskiej już serii Prace z Historii Literatury Polskiej. Wśród tych rozpraw są pozycje o trwałym znaczeniu naukowym, że wymienimy tylko - w porządku chronologicznym tematów - tytuły takie jak "Ród Zoilów" T.Mikulskiego, "Styl Jana Kochanowskiego" W.Weintrauba, "Satyra polityczna Sejmu czteroletniego" J.Nowaka, "Henryk Sienkiewicz jako humorysta" S. Papée'go, "Miriam-tłumacz" M.Szurek-Wisti, "Źródła historyczne "Popiołów"" A.Grodzickiego. Jak wiele katedra krakowska dała wówczas nauce polskiej - dobitnie unaocznia to lista autorska okazałej książki zbiorowej ku czci Chrzanowskiego /1936/, na którą złożyły się prace kilkudziesięciu jego uczniów.

Poza uniwersytetem ważnym ośrodkiem działalności naukowej była personalnie z nią zresztą powiązana Komisja Historii Literatury Polskiej PAU². Zebrania jej stanowiły forum dyskusyjne dla starszych i młodszych badaczy z całego kraju, a sprawozdania pozwalały stosunkowo szybko sygnalizować najważniejsze osiągnięcia naukowe. Była też ona punktem oparcia dla działalności polonistów poza uniwersyteckich, jak np. zasłużony filolog i edytor Jan Czubek, czy przedwcześnie zmarły znawca twórczości Brodzińskiego, Aleksander Łucki. Komisja miała poważne zasługi wydawnicze. Z jej inicjatywy ukazało się w okresie międzywojennym dziesięć tomów Biblioteki Pisarzy Polskich, "Poezja Filomatów" i dalsze materiały do dziejów Towarzystwa Filomatów, korespondencja Goszczyńskiego i Grabowskiego w Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty.

Pomijając w tym przeglądzie dziedzinę krytyki literackiej, nie można jednak nie uwzględnić trzech autorów, których pionierskie - w bardzo różnym zresztą sensie prace - należą po

części i do historii literatury. Mowa tu przede wszystkim o Kazimierzu Czachowskim, jako autorze wciąż niezastąpionego "Obrazu współczesnej literatury polskiej" /1934-1936/; tom pierwszy niedokończony "Obrazu polskiej literatury realistycznej" udostępniony został niedawno /"Między romantyzmem a realizmem", 1967/. Ignacy Fik, jeden z pierwszych na gruncie polskim, formułował zasady metodologii marksistowskiej badań literackich i zastosował je odważnie do "Rodowodu społecznego literatury polskiej" /1938/ i "Dwudziestu lat literatury polskiej"/1939/. Karol Ludwik Koniński wprowadził w obręb badań naukowych samorodne pisarstwo ludowe /"Pisarze ludowi" 1938/.

Najznakomitszym bodaj, zbiorowym osiągnięciem krakowskiego środowiska polonistycznego lat międzywojennych, była Biblioteka Narodowa, ukazująca się w latach 1919-1929 nakładem Krakowskiej Spółki Wydawniczej. W stukilkunastu tomach serii pierwszej znalazły się poprawne, skomentowane teksty wybitnych utworów dawnej i nowszej literatury polskiej. Towarzystwo im wstępów miały czasem znamiona popularyzacji wysokiej klasy, niekiedy jednak, np. w przypadku "Kazań sejmowych", opracowanych przez redaktora serii, Stanisława Kota, przerastały w mikromonografię o cechach nowatorstwa naukowego. Znaczna część tych wstępów wyszła spod pióra autorów krakowskich. Jako ciekawostkę warto przypomnieć, że znaleźli się wśród nich także reżyser i aktor /potem znany literat/ Zygmunt Tempka Nowakowski, który opracował utwory Blizińskiego i Bałuckiego, oraz redaktor "Naprzedu" Emil Haecker, który dla Biblioteki przygotował "Trybunę Ludów" Mickiewicza i "Poezje" Edmunda Wasilewskiego.

Okupacyjne prześladowania zabrały krakowskiej polonistyce wiele ofiar i zniszczyły wiele warsztatów naukowych. Zmarł w hitlerowskim obozie koncentracyjnym Chrzanowski, wkrótce po uwolnieniu podążył za nim Kołaczkowski. Nie przeżyli wojny Windakiewicz, Kamykowski, Koniński, zginął z rąk okupanta Fik. Mimo prześladowań nie tylko działała podziemna polonistyka, ale i kontynuowano pracę naukową. Odkonstytuowała się Komisja Historycznoliterackiej PAU. Windakiewicz szlifował - zaginione niestety - "Dzieje dramatu polskiego", Pigoń przygotowywał "Zarys nowszej literatury ludowej", Wyka - studium o czasie powieściowym". Warto przypomnieć mało znany fakt, że księ-

garnia S.Kamińskiego wydała nielegalnie w r. 1944 książkę młodej autorki Aleksandry Bigay-Mianowskiej "Społeczeństwo polskie w twórczości Elizy Orzeszkowej".

Z przedwojennego zespołu katedry literatury polskiej U.J. przeżyli okupację trzej tylko pracownicy /Pigoń, Spytkowski, Wyka/ i w r. 1945 przystąpili - przy pomocy Tadeusza Ulewicza - do odbudowy studium polonistycznego. Wsparli ich początkowo przebywający w Krakowie poloniści warszawscy, m.in. Julian Krzyżanowski i Stanisław Adamczewski. Wkrótce w gronie nauczającym znaleźli się przybysze ze Lwowa: najpierw Stanisław Łempicki, Karol Badecki, Janina Garbaczowska, potem - Juliusz Kleiner, Mieczysław Piszczkowski, Maria Dłuska, Juliusz Kijas. Nawiązali też współpracę z katedrą Franciszek Bielak i Adam Bar. W r. 1953 przybył do katedry - via Poznań - jej przedwojenny wychowanek, Wacław Kubacki. W latach późniejszych z powojennych już absolwentów polonistyki krakowskiej, wyłaniała się stopniowo nowa kadra pracowników naukowo-dydaktycznych, uzyskując z upływem czasu tytuły docentów i profesorów. Kierownikami katedry byli kolejno St. Pigoń, W. Wyka, W. Kubacki i H. Markiewicz. W roku uniwersyteckim 1969/70 katedra liczyła sześciu profesorów, czterech docentów, ośmiu adiunktów, jednego wykładowcę, pięciu starszych asystentów i trzech stażystów. W takim składzie osobowym włączona została do Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, utworzonego wiosną 1970 roku.

Przypomniano tu trochę nazwisk, dat i cyfr, by widoczniejszy stał się rozrost katedry, a równocześnie lepiej zrozumiała - wielowarstwowość i wielokierunkowość jej powojennego dorobku naukowego, który powstawał z wysiłku przedstawicieli różnych pokoleń i różnych orientacji metodologicznych i światopoglądowych. Na zróżnicowanie dorobku naukowego Katedry oddziaływały też silne a tak odmienne indywidualności jej protagonistów, że wymienimy tylko nazwiska dwóch wielkich zmarłych: Juliusza Kleinera i Stanisława Pigionia.

Tym mocniej trzeba to zaznaczyć, że przedstawiając osiągnięcia naukowe Katedry w układzie tematycznym dokonujemy nie tylko deformującej projekcji ćwierćwiekowej diachronii na dzisiejszą synchronię, ale zarazem dorobek ten niejako deper-

sonalizujemy. A przecież liczy się w nim nie tylko przyrost wiedzy, ale również wymiary i promieniowanie wielkich osobowości twórczych. Szczególny splot okoliczności sprawił, że w pewnym zwłaszcza okresie swej powojennej historii Katedra mogła poszczycić się plejadą nazwisk "światności i mocy" największej w dziejach polonistyki uniwersyteckiej.

Pomimo rosnącej specjalizacji, zainteresowania i kompetencje wielu badaczy, zwłaszcza starszych, wciąż ogarniają rozległe epoki i różne dziedziny nauk o literaturze. Toteż niektóre nazwiska będą w tym przeglądzie powracały wielokrotnie.

Porządkując materiał według okresów, zacznijmy od badań nad literaturą staropolską. Mieczysław Piszczkowski dał obszerny, bogato udokumentowany przegląd tematyki wiejskiej w literaturze renesansowej /1959/, Tadeusz Ulewicz prześledził początki, przemiany i funkcje mitu sarmackiego /"Sarmacja" 1950, "Il problema del sarmatismo nella cultura e nella letteratura polacca", 1960/; w kilku treściwych rozprawach zajął się związkami polskiego odrodzenia z kulturą Włoch i krajów słowiańskich. Trwałym tematem badań Ulewicza jest również twórczość Kochanowskiego; wyróżnić tu należy książkę "Świadomość słowiańska Jana Kochanowskiego" /1948/ oraz monograficzny wstęp do "Odprawy posłów greckich" /Biblioteka Narodowa 1962/.

Już w latach krakowskich Karola Badeckiego ukazały się zbiory fraszki i satyry, uzupełniające dzieło życia tego wydawcy - korpus tekstów literatury mieszczańskiej. Pod inną nazwą i w odmiennym ujęciu historycznosocjologicznym - jako literatura sowizdrzalska - znalazła ona wnikliwego i wszechstronnego interpretatora w Stanisławie Grzeszczuku /m.in. "Antologia literatury sowizdrzalskiej", 1966, "Nazewnictwo sowizdrzalskie", 1966, "Błazeńskie zwierciadło", 1969/. Temu samemu badaczowi zawdzięcza historia literatury wyświetlenie wielu szczegółów biografii Krzysztofa Opalińskiego i wyczerpującą monografię jego satyr /1961/, a także przypomnienie naukowe twórczości Łukasza Opalińskiego /we wstępie do "Wyboru pism" 1962/. Franciszek Bielak opracował gruntownie biografię i zasługi piśmiennicze Szymona Starowolskiego /1957/. Studiami nad staro-

polskim teatrem szkolnym rozpoczął swą działalność naukową Jan Okoń.

Na czele prac oświeceniowych wymienić należy studia Juliusza Kleinera o "Satyrach" i "Bajkach nowych" Krasickiego/1953 i n./ - świetny popis jego wirtuozerii analitycznej. Niedawno ukazała się obszerna monografia twórczości Księcia Biskupa Warmińskiego - owoc wieloletnich studiów Mieczysława Piszczkowskiego. Kontynuując wymienione poprzednio studia renesansowe autor ten przedstawił również "Zagadnienia wiejskie w literaturze polskiego Oświecenia" /1960-1963/. Trzeba też odnotować wydanie "Satyr" Naruszewicza w opracowaniu Grzeszczuka /1962/ i pracę Wacława Woźnowskiego o pamflecie politycznym w czasach stanisławowskich /mszp. 1967/. Jerzy Got-Spiegel opracował źródłowo dzieje teatru Bogusławskiego we Lwowie w latach 1795-1799 /mszp. 1970/. Słowiańskie mity historyczne w literaturze polskiego oświecenia /1968/ zanalizował Julian Maślanka, dobudowując w ten sposób XVIII-wieczne antecedencje do swej wcześniejszej monografii Zoriana Dołęgi Chodakowskiego /1965/, której towarzyszyło cenne wydanie jego pism /1967/.

Z postacią Chodakowskiego wkraczamy już na teren romantyzmu, w dziedzinę najobfitszych osiągnięć naukowych Katedry. Wierny swemu najgorętszemu umiłowaniu literackiemu - poezji Mickiewicza - wciąż nowe prace "Zawsze o Nim" /1960/ ogłaszał Stanisław Pigoń dociekliwie odtwarzając historię powstawania jego utworów; sporządził też znakomicie skomentowane wydanie "Listów" Mickiewicza /1953-1955/ oraz jego wspomnień i myśli /1958/ i nową, znacznie zmienioną, edycję "Pana Tadeusza" w Bibliotece Narodowej /1958/. Najświetniejszym jednak pomnikiem sztuki edytorskiej Pigiona stało się wydanie krytyczne "Pism" Aleksandra Fredry /1957 i n./, wokół którego narosła również obfita wiązanka studiów analitycznych /"W pracowni Aleksandra Fredry", 1956/.

Juliusz Kleiner objąwszy katedrę krakowską już po ogłoszeniu tomu drugiego pomnikowej monografii o Mickiewiczu /1948/, zajął się wznowieniem i kontynuacją krytycznego wydania "Dzieł wszystkich" Juliusza Słowackiego /1952 i n.; m.in. nowa rekonstrukcja "Zawiszy Czarnego"/. Niestety i tej pracy nie zdołał doprowadzić do końca.

Bogaty, pod wieloma względami rewelacyjny, okazał się plan badań romantycznych Wacława Kubackiego z jego lat krakowskich. Tom Mickiewiczowski "Żeglarz i pielgrzym" /1954/, studia o "Balladynie" /1955/ i "Marii" /1956/, o "Nieboskiej Komedii" i "Irydionie" /1967/, o "Bernatowiczu" /1964/ i "Syrokomli" /1957/ przyniosły wiele śmiałych propozycji interpretacyjnych, ukazały m.in. na rozległym tle porównawczym romantyczne przemiany gatunków literackich, dziedzictwo topiki antycznej w poezji XIX wieku, istotę i funkcję ówczesnego historyzmu i orientalizmu.

Kazimierz Wyka w pionierskim okresie badań marksistowskich dał pierwsze próby interpretacji twórczości Słowackiego/przedmowa do "Dzieł" 1952, "Matejko i Słowacki" 1953/ i "Fredry" /wstęp do "Pism" 1957/, które w znacznym stopniu wytrzymały próbę czasu. W roku 1964 ogłosił swe dwutomowe opus magnum o "Panu Tadeuszu", zawierające m.in. analizę kształtu gatunkowego poematu, jego toku narracyjnego i obrazu autora oraz stosunku do romantyzmu i realizmu, a także wiele wnikliwych interpretacji szczegółowych. Wyka omówił również tematy, obrazy i aluzje w poezji Norwida wzięte z zakresu innych sztuk /1948/; niestety, poza szkicem "Norwid w Krakowie" /1967/ problematyka Norwidowska nie powróciła już w pracach tego autora, nie pojawiła się też na warsztacie innych pracowników.

Dorobek romantyczny katedry uzupełniają rozprawy Józefa Spytkowskiego o zasadniczej idei "Kordiana" /1948/, Juliusza Kijasa - o wpływie Mickiewicza na twórczość Czajkowskiego/1959/, Zbigniewa Jerzego Nowaka - o "Księgach narodu i pielgrzymstwa polskiego" /1961/, Mariana Kwaśnego o kształtowaniu się trzeciej części "Dziadów" /mszp. 1964/, Mariana Tatary - o "Królu Duchu" /mszp. 1970/, oraz biografia intelektualna Narcyzy Żmichowskiej /1968/ pióra Mariana Stępnia.

Uboższy jest dorobek Katedry dotyczącej literatury popowstaniowej. Ogólne jej problemy - pozytywizm, realizm, naturalizm - omówił w kilku rozprawach Henryk Markiewicz /"Tradycje i rewizje" 1957, "Przekroje i zbliżenia" 1967/; analizował również arcydzieła powieściowe Prusa /1950/ oraz działalność krytyczną Chmielowskiego i Tarnowskiego. Tekę Stańczyka na tle historii Galicji ukazał w obszernej książce Wyka/1951/. O Sienkiewiczu pisali Kijas i Wyka; ostatnio twórczość tego pisarza

stała się przedmiotem badań Tadeusza Bujnickiego /"Pierwszy okres w twórczości Sienkiewicza" 1958/.

W studiach nad Młodą Polską centralne miejsce przypada niewątpliwie pracom Wyki. Trzykrotnie - w książce "Modernizm polski" /1959/, w skrypcie "Zarys współczesnej literatury polskiej" /1951/, a wreszcie w rozprawach wstępnych młodopolskiej serii "Obrazu literatury polskiej XIX i XX wieku" /1968/ przedstawił on pogląd ogólny na strukturę i dynamikę tej epoki literackiej, wywierając silny wpływ na wielu badaczy młodszego pokolenia. Przełom antypozytywistyczny w Polsce /1966/ i Wizerunek cyganerii młodopolskiej /1970/ nakreślił Tomasz Weiss.

Spod pióra Wyki wyszły nowe próby odczytania "Chłopów" /1967/, a przedtem - nowel /1946/ i powieści historycznych Żeromskiego /1951/. Autorem "Przedwiośnia" zajął się również w kilku rozprawach Markiewicz /"Prus i Żeromski" 1954/, dzieje jego recepcji krytycznej i czytelniczej odtworzył skrupulatnie Stanisław Eile /"Legenda Żeromskiego" 1965/, zarazem współautor "Kalendara życia i twórczości Żeromskiego" /1961/. Szereg cennych ustaleń dotyczących genezy i kształtowania się utworów Żeromskiego poczynił Pigoń redagując pierwsze krytyczne wydanie jego pism i gromadząc korespondencję.

Obok Żeromskiego - zarówno uwagę Pigionia /rozprawy o "Kłątowie" i "Weselu"/ jak i Wyki /"Legenda i prawda Wesela" 1950/ przyciągała dramaturgia Wyspiańskiego; ostatnio znalazła się ona na warsztacie Ewy Miodońskiej, która zanalizowała wizję teatralną obecną w tekście jego utworów. Dwukrotnie /1957 i 1968/ organizowała Katedra, wspólnie z Instytutem Badań Literackich, sesje naukowe ku czci autora "Wyzwolenia".

Głównym osiągnięciem Pigionia w badaniach nad literaturą młodopolską pozostanie "Władysław Orkan" /1958/ - na długie lata obowiązuje słowo historii literatury o tym pisarzu, a jako pewien typ monografii historycznoliterackiej - książka klasyczna. Z racji pionierstwa naukowego na uwypatnienie zasługuje też "Zarys nowszej literatury ludowej" 1946/ tegoż autora i sporządzony przez niego "Wybór nowszych pisarzy ludowych" /1947-1948/. Z problematyką tą łączą się poniekąd prace Franciszka Ziejki o micie chłopskim w literaturze Młodej Polski.

Osobno wymienić należy grupę prac o recepcji wielkich pisarzy zagranicznych: Zeyera /Maria Bobrownicka 1949/, Nietzschego /Weiss 1961/, Ibsena /Jan Michalik 1970/ i Conrada /Stefan Zabierowski, mszp. 1963/. Wypełniły one dotkliwe luki w naszej dotychczasowej wiedzy o związkach literatury młodopolskiej z twórczością zagraniczną.

W tematyce prac pokolenia młodego i najmłodszego coraz częściej pojawia się literatura międzywojenna. Marian Stępień i Tadeusz Bujnicki zajmują się poezją i krytyką jej nurtu rewolucyjnego, Stanisław Jaworski - awangardą krakowską/monografia o Tadeuszu Peiperze 1968/, Marian Tatara - /dziedzictwem Słowackiego w poezji ostatniego pięćdziesięciolecia, mszp.1969/. W druku znajduje się praca Michała Sprusińskiego o Kadenie Bandrowskim.

Literatura powojenna znajduje dotąd odbicie przede wszystkim w działalności krytycznej pracowników Katedry. Książki Wyki "Pogranicze powieści" /1948/ i "Rzecz wyobraźni" /1959/ stanowią w tej dziedzinie pozycje szczególnej wagi, do których wciąż wraca i skąd czerpie swe inspiracje młodsze pokolenie krytyków. Wysoko cenione są również eseje i recenzje teatralne Kubackiego, wyróżnione w roku 1968 nagrodą państwową I stopnia.

Zainteresowania teoretyczne pracowników Katedry znajdują przeważnie swe ujście i konkretne zastosowanie w ich pracach historycznoliterackich. Zarówno dla teorii jak i dla historii wiersza polskiego fundamentalne znaczenie posiadają studia Marii Dłuskiej, sięgające od jego średniowiecznych początków po najnowsze eksperymenty /"Próba teorii wiersza polskiego" 1961, "Studia i rozprawy" 1970/; w kilku nowszych artykułach autorka zanalizowała także strukturę polskiej prozy poetyckiej. Wśród studiów Wyki wydanych pod znamienym tytułem "O potrzebie historii literatury" /1969/ znajdują się m.in. jego nowatorskie prace o czasie powieściowym, słowach-kluczach i międzynarodowym znaczeniu literatury polskiej. Henryk Markiewicz, po pierwszej próbie przedstawienia marksistowskiej teorii literatury w szkicach pod tym tytułem z roku 1952, starał się skonfrontować dzisiejsze jej tezy i własne przemyślenia z innymi kierunkami współczesnego literaturoznawstwa w "Głównych problemach wiedzy o literaturze" /1965/, przekład węgierski 1968/. Uzupełnieniem

też książki o charakterze na wspólny podręcznikowym są opracowane przez tegoż autora wypisy "Teoria badań literackich w Polsce" /1960/ i "Współczesna teoria badań literackich za granicą" /1970/.

Za ważny element w powojennym dorobku Katedry uważamy również gruntowną monografię całokształtu jej dziejów opracowaną zbiorowo pod redakcją Ulewicza /1966/ oraz zbiorową monografię o St. Pigioniu /mszp. 1970/. Trzeba też wspomnieć o pracach z dydaktyki języka polskiego w szkole średniej. Cenionym specjalistą w tej dziedzinie był Juliusz Kijas /"Ćwiczenia w mówieniu i pisaniu" 1967/. Nad problemami uniwersyteckich ćwiczeń historycznoliterackich pracuje obecnie Zenon Jagoda.

W przeglądzie dotychczasowym ograniczyliśmy się do produkcji naukowej pracowników Katedry pochodzącej z lat ich etatowego zatrudnienia w Uniwersytecie Jagiellońskim. Do dorobku Katedry zaliczyć trzeba jednak także prace osób gdzie indziej zatrudnionych, wykonane jednak w ramach przewodów doktorskich pod opieką naukową profesorów Katedry, jak np. rozprawy Rościsława Skręta o Kazimierzu Brodzińskim jako historyku literatury /1962/, Mieczysława Ingłota o poglądach literackich koterii petersburskiej /1961/, Mieczysławy Romankówny o kwestii kobiecej w ujęciu Orzeszkowej /1945/, Włodzimierza Maciąga o sztuce pisarskiej Dąbrowskiej /1955/, Tadeusza Gołaszewskiego o społecznej recepcji współczesnej powieści polskiej /1968/, Jacka Maziańskiego o "anatomii reportażu" /1968/.

Nazwiska pracowników Katedry często powtarzają się w składzie zespołów redakcyjnych i w zawartości "Pamiętnika Literackiego", "Polskiego Słownika Biograficznego", zarysu encyklopedycznego "Poetyka", Archiwum Literackiego, "Obrazu Literatury Polskiej XIX i XX wieku" i innych wydawnictw IBL. Pod opieką redakcyjną S. Pigionia ukazywały się serie wydawnicze Biblioteka Arcydzieł Poezji i Prozy /1946/1950, ponad 50 tomów przeważnie w opracowaniu członków Katedry/ i Literatura - Sztuka - Krytyka /1947-1951/. H. Markiewicz redaguje od roku 1960 serię Biblioteka Studiów Literackich.

Prezentacji dorobku naukowego Katedry służyć miała seria Prace z Historii Literatury Polskiej pod redakcją Pigionia, ale jedna tylko pozycja z tej serii mogła ukazać się po wojnie. Do-

piero od roku 1955 zadanie to przejęły zbiorowe a później także monotematyczne Zeszyty Naukowe UJ poświęcone pracom historycznoliterackim /pod redakcją Markiewicza, a potem Ulewicza/.

Katedra wykształciła znaczną liczbę pracowników naukowych. Pod jej patronatem odbyło się /do listopada 1970/ 69 przewodów doktorskich oraz 17 przewodów habilitacyjnych. Rozważając te liczby pamiętać należy, że w latach 1952-1959 habilitacje były zniesione w ogóle, a przewody kandydackie napotykały na gruncie uniwersyteckim na tyle trudności, że zaledwie jeden z nich został ukończony.

Podobnie jak w okresie międzywojennym, tak i teraz, polonistykę literacką w organizacyjnym znaczeniu tego słowa, wzbogacając prace wykonane w innych zakładach naukowych. Dotyczy to przede wszystkim literatury polsko-łacińskiej /Tadeusz Sinko, Ryszard Gansiniec, Stanisław Skimina, Marian Plezia/ oraz związków literatury polskiej z innymi literaturami, zwłaszcza romańskimi /Maria Strzałkowa, Maria Szarama/ i słowiańskimi /Maria Bobrownicka, Jadwiga Urbańska, Ryszard Łużny, Włodzimierz Kot, Władysław Piotrowski, Zdzisław Niedziela/. Wiedzę o literaturze znakomicie pomnożył Zenon Klemensiewicz studiami o języku osobniczym wielkich pisarzy, wskazówkami metodycznymi w tym zakresie oraz syntezą dziejów języka polskiego. Wobec ogromnych zaniedbań w dziedzinie mediewistyki literackiej, ze szczególną wdzięcznością i respektem wspomnieć należy o studiach Ewy Ostrowskiej o artyzmie polskiej poezji średniowiecznej /1967/. Młodsza generacja językoznawców krakowskich nie często, niestety, odwiedza pogranicze języka i literatury; praca Aleksandra Wilkonia o nazewnictwie w twórczości Żeromskiego /1970/ stanowi przyśłowiowy wyjątek potwierdzający tę regułę.

Drugim poza uniwersytetem ośrodkiem badań polonistycznych są katedry Wyższej Szkoły Pedagogicznej⁴. Katedra Historii Literatury Polskiej powstała w r. 1952; od początku po dziś dzień pozostaje pod kierownictwem Jana Nowakowskiego. W r. 1958 utworzona została samoistna Katedra Metodyki /obecnie Katedra Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego/ pod kierunkiem najpierw Władysława Szyszkowskiego, a od roku 1962 - Wincentego Danki. Mimo organizacyjnego wyodrębnienia między obu zespołami istnieje ciągła i ścisła współpraca, tak personalna jak merytoryczna.

Katedra Historii Literatury Polskiej WSP liczy obecnie dwóch profesorów, pięciu docentów, trzech adiunktów, dwóch starszych asystentów i czterech stażystów. Przeprowadzono tu dotąd dwadzieścia przewodów doktorskich i dwie habilitacje.

Zainteresowania naukowe pracowników Katedry koncentrują się przede wszystkim na literaturze XIX i XX wieku. Tylko kilkuletnia współpraca Jana Kazimierza Zaremby z katowickiej WSP znalazła swe odbicie w studiach staropolskich. Jednym z wyraźnie zaznaczających się ośrodków tematycznych jest romantyczna poezja w kraju po roku 1830. Goszczyńskim zajmował się Stanisław Sierotwiński, Ujejskim - Antoni Jopek. Od dawna pracuje nad twórczością Lenartowicza Jan Nowakowski, co znalazło wyraz w komentowanych edycjach, oraz licznych rozprawach i artykułach o tym poecie. Mieczysława Romankówna prowadzi systematyczne badania nad biografią i twórczością Narcyzy Żmichowskiej; w wyniku ich, poza pracami interpretacyjnymi, ukazało się skrupulatnie przygotowane wydanie listów pisarki /1957 i n./. Życie literackie Rzeczypospolitej Krakowskiej przedstawiał Zenon Jagoda.

Drugie skupienie tematyczne, to studia nad życiem i twórczością Kraszewskiego, podjęte przez Wincentego Danka i prowadzone pod jego kierunkiem. Opublikował on m.in. rozprawę o publicystyce Kraszewskiego w latach 1859-1872 /1957/ oraz syntetyczny zarys jego życia i twórczości 1962, skoncentrował jednak swe badania przede wszystkim na powieściach historycznych autora "Starej baśni" /1966/, rozpatrując również ogólniejszą problematykę tego gatunku literackiego w XIX wieku. Pod opieką naukową Danka powstały prace młodszych badaczy, m.in. Jerzego Jarowieckiego i Stanisława Burkota, autora monografii o powieściach współczesnych Kraszewskiego z lat 1863-1887 /1967/ i sporze o powieść w polskiej krytyce literackiej XIX wieku /1968/. Twórczością innych pisarzy historycznych XIX wieku /Kaczkowski, Krechowiecki/ zajmuje się Jopek.

Dalsze skupienie prac badawczych obejmuje literaturę naturalizmu. Spór o Zolę w Polsce przedstawił przed laty /1951/ Nowakowski, Danek zajmował się poglądami pedagogicznymi Dygasińskiego /1954/. Wartościową monografię popularną o tym pisarzu /1957/ oraz kilka prac o Gruszeckim ogłosiła Danuta Brzozowska.

Monografię twórczości literackiej Sygietyńskiego, częściowo tylko opublikowaną, napisał Zenon Uryga.

Okres Młodej Polski reprezentowany jest głównie badaniami Nowakowskiego i Sierotwińskiego. Pierwszy z nich w kilku studiach zanalizował interesująco strukturę artystyczną utworów Wyspiańskiego i przygotował wzorowe edycje dramatów Bolesławowskich i listopadowych w Bibliotece Narodowej. Młodopolskie zainteresowania Sierotwińskiego skupiły się wokół postaci Maryli Wolskiej /monografia 1963/ i Sewera Maciejowskiego. Opracował on również kilkadziesiąt źródłowych życiorysów dla "Polskiego Słownika Biograficznego". Wychowanek katedry, Andrzej Jazowski, ogłosił pracę o poglądach krytycznoliterackich Wilhelma Feldmana /1970/.

Dalszym ośrodkiem zainteresowań naukowych Katedry jest międzywojenna krytyka i proza narracyjna. W pierwszym kręgu mieszczą się rozprawy Józefa Zbigniewa Białka o Frydem /1962/ i Zawodzińskim /1969/, w drugim - książka Bolesława Farona o Uniłowskim /1969/, prace Kazimierza Ptaka "O Przedmieściu", Włodzimierza Wójcika o Nałkowskiej, Józefa Zajęca o Kruczkowskim. Wyniki tych badań zostały przedstawione m.in. na sesji naukowej zorganizowanej przez Katedrę w pięćdziesięciolecie odzyskania niepodległości.

Literatury lat okupacji dotyczą prace Sierotwińskiego, który poza kilkoma artykułami szczegółowymi opracował cenną kronikę ówczesnego konspiracyjnego życia literackiego. Lewicowym nurtem literatury podziemnej zajmuje się Jarowiecki.

Ku literaturze powojennej zwrócił ostatnio swe zainteresowania Burkot. Nad literaturą dla dzieci i młodzieży pracuje Białek. Ostatnio badania Katedry objęły również literaturę ludową /m.in. Sierotwiński o poezji Hanki Nowobielskiej/; E. Chudziński organizował obozy wakacyjne młodych polonistów dla zbierania materiałów folklorystycznych.

Odrębne miejsce w dorobku Katedry zajmuje pożyteczny "Słownik terminów literackich" opracowany przez S. Sierotwińskiego /1958, dotąd trzy wydania/. Na pograniczu teorii literatury i dydaktyki znajduje się książka Wł. Szyszkowskiego "Analiza dzieła literackiego" /195 /. Dodać należy, że większość pracowników WSP obok prac historycznoliterackich publikuje rów-

niez prace o tematyce pedagogicznej i dydaktycznej; przygotowa-
no tu m.in. "Bibliografię metodyki nauczania języka polskiego"
1918-1939 /1963/.

Katedra wydała dotąd cztery tomy zbiorowe Prac Historyczno-
Literackich /pod redakcją Nowakowskiego/ w ramach Rocznika Nau-
kowo-dydaktycznego WSP.

W latach powojennych przybył Krakowowi jeszcze jeden ośro-
dek studiów historycznoliterackich - Pracownia Literatury Współ-
czesnej Instytutu Badań Literackich PAN, kierowana przez Wykę,
a ostatnio przez Marię Podraza-Kwiatkowską. Zajmowała się ona
głównie literaturą XX wieku, zwłaszcza epoką Młodej Polski. I
tak Aniela Łempicka ogłosiła ważne naukowo studia o "Weselu"
/1955/ i "Wyzwoleniu" /1970/ oraz syntetyczny zarys twórczości
tego pisarza /1964/. Maria Podraza-Kwiatkowska opracowała dawno
oczekiwaną monografię o Wacławie Liederze /1966/, by zająć się
następnie teorią i praktyką polskiego symbolizmu na tle porów-
nawczym. Jan Prokop scharakteryzował najważniejsze z przemian
literatury polskiej w latach 1907-1917 /1970/. Jerzy Kwiatkowski
zapropozował nowe odczytanie poezji Staffa /1966/, Iwaszkiewi-
cza /1966/ i Przybosa /1970/, nakreślił też "Szkice do portret-
tów Lechonia i Pawlikowskiej" /1960/. Marta Wyka-Hussakowska
zbadła stosunek Gałczyńskiego do tradycji literackiej /1970/.
Wiesław Paweł Szymanski w cyklu artykułów scharakteryzował cza-
sopiśmiennictwo literackie okresu międzywojennego na tle ówczes-
nych przemian ideowo-artystycznych /"Od metafory do heroizmu"
1967/. Jan Błoński, po dawniejszych szkicach o Gałczyńskim i Ja-
strunie, dał pogłębioną interpretację dramaturgii Witkiewicza
/mszp. 1969/, a wykraczając daleko poza tematykę pracowni - u-
kazał w nowym świetle poezję Sępa Szarzyńskiego na tle począt-
ków polskiego baroku /1967/. Wszystkie te prace ocenione zosta-
ły bardzo przychylnie przez krytykę fachową, a niektóre z nich
reprezentują najwyższy poziom naukowy w naszej dyscyplinie.

Przez pierwszych siedem lat powojennych działała w Krakowie
reaktywowana Komisja Historii Literatury Polskiej PAU; na 85 po-
siedzeniach przedstawiono wówczas 114 komunikatów. Staraniem jej
ukazały się dalsze tomy Biblioteki Pisarzy Polskich oraz zai-
nicjowano serię z życia literatury, która wygasła jednak po u-
kazaniu się dwóch tomów. Po powstaniu Oddziału Polskiej Akademii

Nauk w Krakowie w r. 1958, miejsce jej zajęła Komisja Historycznoliteracka, kierowana od początku sprężysto i ofiarnie przez Zygmunta Czernego. Ma ona trochę inny skład członkowski od swej poprzedniczki: grupuje zarówno polonistów jak i historyków innych literatur, ale tylko z południowych województw kraju; skład ten jest przy tym odmłodzony, bo Komisja powołuje na członków także świeżo upieczonych doktorów, jeśli mogą wykazać się aktywnością naukową. Komisja spełnia ważną rolę integrującą wobec krakowskiego środowiska historycznoliterackiego. Zakres jej działania obejmuje posiedzenia naukowe z referatami członków i zaproszonych gości /do końca 1970 roku ok. 190 posiedzeń/, sesje naukowe /spośród nich na szczególną uwagę zasługuje międzynarodowa sesja poświęcona Piotrowi Kochanowskiemu w roku 1967/, cykle odczytów popularnonaukowych /o Sienkiewiczu, Dąbrowskiej, literaturze międzywojennej i współczesnej/, wydawnictwo seryjne Prace Historycznoliterackie /gdzie ukazało się dotąd 19 tytułów polonistycznych, m.in. księga pamiątkowa ku czci Stanisława Pigonia 1961/, Rocznik Komisji Historycznoliterackiej /dotąd 8 tomów, pod redakcją Bielaka a później Stępnia/ oraz wydawany wspólnie z Towarzystwem Literackim im. Adama Mickiewicza "Ruch Literacki" /od roku 1960, pod redakcją Danka/ - pierwsze krakowskie czasopismo historycznoliterackie. Komisja w miarę swych możliwości finansowych prowadzi również badania własne: przygotowuje bibliografię literatury śląskiej XVII i XVIII wieku /podkomisje Śląska/ i opracowuje literaturę konspiracyjną z lat 1939-1945. Uwydatnić należy znaczny udział pracowników WSP w działalności Komisji i jej wydawnictwach.

Czy to już wszystko? Na pewno nie. Instytucjonalne ugrupowanie materiału, które tu przyjęliśmy, nie pomieściło produkcji indywidualnych warsztatów naukowych. Wśród nich na pierwszym miejscu wymienić należy dorobek powojennych lat krakowskich Leona Płoszewskiego. Wypełniła je najpierw praca nad wydaniem narodowym "Dzieł" Mickiewicza /1948 i n./; Płoszewski był tu przewodniczącym komitetu redakcyjnego i opracował szereg najtrudniejszych tomów, m.in. zrekonstruował, przełożył i skomentował wykłady o literaturach słowiańskich, przethmaczył również na nowo artykuły z "Trybuny Ludów". Później objął przewodnictwo komitetu redakcyjnego "Dzieł zebranych" Wyspiańskie-

go /1957 i n./ przygotował do wszystkich tomów dodatki krytyczne, zawierające ustalenia tekstowe oraz arcyskrupulatne "życiorysy" poszczególnych utworów, tj. historię ich powstania i pierwszych realizacji teatralnych. Zgon przerwał Płoszewskiemu przygotowanie edytorskie Listów Wyspiańskiego i wspomnień o nim.

Krótko choćby wspomnieć trzeba o działalności Jana Hulewicza jako współredaktora wznowionej i świetnie się rozrastającej Biblioteki Narodowej, a także o reedycji "Bibliografii Polskiej XIX" wieku, opracowywanej z inicjatywy i pod kierunkiem Karola Estreichera-juniora, o pracach bibliograficznych nieodżałowanego Piotra Grzegorzcyka i "Dziejach Bibliografii w Polsce" /1953/ Józefa Korpały.

Trzeba wreszcie zwrócić uwagę na książki krytyków literackich, wkraczające często w dziedzinę historii literatury. Przykładowo wymieńmy eseje o dramacie młodopolskim Zygmunta Grenia, studia o literaturze śląskiej Jacka Kajtocha, monografię Bronisława Mamonia o Konińskim, a przede wszystkim pierwszą syntezę literatury powojennej, pióra Maciąga, która niestety od kilku lat czeka na druk, złożona w Państwowym Instytucie Wydawniczym.

Jak widać więc, zasięg badawczy krakowskiej polonistyki literackiej obejmuje całość literatury polskiej, przy czym silne zagęszczenia tematyczne przypadają na epokę romantyzmu /z Krászewskim włącznie/ i literaturę XX wieku. Wyraźne są także zainteresowania dziejami świadomości literackiej. Węższym nurtem toczyły się studia nad innymi epokami, a niemal wygasają one, gdy sięgamy średniowiecza. Niepokoić też musi trwający spadek zainteresowań romantyzmem w młodszym pokoleniu badaczy.

Trudno byłoby mówić - i w przeszłości i dzisiaj - o jakiejś jednolitej szkole krakowskiej badań literackich. Jeśli już doszukiwać się niektórych cech wspólnych, to są nimi chyba: silne poczucie łączności z tradycją naukową i przekonanie o kumulatywnym charakterze badań literackich, prymat oddawany faktom i tekstom w stosunku do apriorycznych konstrukcji. Wobec nowych koncepcji - postawa otwarta, ale raczej ostrożna, dążność do integrowania różnych metod i punktów widzenia, celem osiągnięcia wszechstronnego oglądu zjawisk literackich, zarów-

no w ich artystycznej swoistości, jak i w powiązaniach z rzeczywistością pozaliteracką.

Jak zawsze, i te zalety mają swoje wady. Pod względem metodologicznym krakowianie rzadko kiedy wyprzedzają innych, nie zawsze umieją też w sposób efektowny prezentować swe prace. Ale są może od innych bardziej pracowici, bardziej gruntownie rozważni. Nawet zaczawszy później, doganiają poprzedników, a to co osiągną - staje się trwałą zdobyczą wiedzy o literaturze.

P r z y p i s y

¹ "Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim". Zarys monograficzny. Księga Zbiorowa pod redakcją Tadeusza Ulewicza. Kraków 1966. /Tu: rozdział J.Spytkowskiego o okresie 1910-1945 i T.Ulewicza - o okresie 1945-1965/. "Kronika Katedry Historii Literatury Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie". W: "Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Rocznik Naukowo-Dydaktyczny", z. 24. "Prace Historyczno-literackie" III. Kraków 1966 /tu zarys historii Katedry pióra J.Nowakowskiego i bibliografia publikacji w opracowaniu J.Jarowieckiego/.

² Por. F.Bielak, "Komisja Historii Literatury Polskiej od roku 1919 do 1952". "Sprawozdania z czynności i posiedzeń PAU" 1952, nr 6.

³ Por. "Almanach Biblioteki Narodowej" 1919-1969. Wrocław 1969.

⁴ Omówienie działalności naukowej Katedry Historii Literatury Polskiej WSP - na podstawie materiałów łaskawie użyczonych przez prof. J.Nowakowskiego.